

конкурсних процедур та заповнення вакансій у судах; підвищення професійної підготовки консултантів урядової «гарячої лінії» щодо надання фахових консультацій з питань запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Список використаних джерел

1. Кочемировська О.О. Стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від насильства в сім'ї: міжнародний досвід та рекомендації для України; наук. ред. О. Кочемировська; заг. ред С. Павлиш. Запоріжжя: Друкарський світ, 2019. 228 с.

2. Закон України про запобігання та протидію домашньому насильству від 07.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-19#Text>.

3. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї: монографія. Г. Горбова, В. Галуцько. К.: Інститут публічного права, 2016. 226 с.13.

4. Волощук А.М., Ярмачі Х.П., Ковальова О.В. Діяльність служби щодо попередження насильства в сім'ї: Монографія, Одеса: ОДУВС, 2014. 217 с.

5. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству: монографія А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка та ін.; за заг. ред. А. О. Галай. Київ: КНТ, 2016. 160 с.

Ткаченко Павло Ігорович,
аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ, член
Асоціації правників України

ДИНАМІКА САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ: КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. Динаміка збільшення зареєстрованих злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби становить загрозу національній безпеці та засвідчує надзвичайну суспільну небезпеку. З метою досконалого та всебічного дослідження кримінологічної характеристики злочину передбаченого ст. 407 Кримінального кодексу України, а саме самовільного залишення військової частини або місця служби вважається за необхідне проаналізувати динаміку даного злочину.

Ключові слова: самовільне залишення військової частини або місця служби, військові злочини, кримінологічна динаміка, кримінологічна характеристика, злочини проти встановленого порядку несення військової служби.

Summary. The dynamics of the increase in registered crimes against the established order of carrying out or completing military service poses a threat to national security and demonstrates extreme public danger. For the

purpose of a thorough and comprehensive study of the criminological characteristics of the crime provided for in Art. 407 of the Criminal Code of Ukraine, namely the voluntary abandonment of a military unit or place of service, it is considered necessary to analyze the dynamics of this crime.

Keywords: voluntary abandonment of a military unit or place of service, war crimes, criminological dynamics, criminological characteristics, crimes against the established order of military service.

В усі часи представники військової сфери, військовослужбовці, солдати були прикладом мужності, честі та відповідальності. Однак вчинення військовослужбовцями злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби підриває становлений авторитет і знижує рівень поваги, а разом з цим і довіри населення до представників армії. Крім цього, вчинення деяких окремих видів військових кримінальних правопорушень підриває обороноздатність, дисципліну та порядок в лавах військових формувань. Безумовно на значну кількість військових злочинів істотно вплинули події минулих років, а саме проведення антитерористичної операції на сході держави та нині впроваджений військовий стан. Внутрішні фактори такі як реформування, впровадження новітніх технологій, трансформація, методи командування особовим складом, матеріальне та грошове забезпечення, законодавчі зміни та зовнішні впливові фактори.

На думку М.І. Карпенка фактори які вплинули на рівень військової злочинності наступні, економічна і соціально-політична обстановка в суспільному житті країни, яка тривалий період часу, на жаль, не поліпшується. На фоні такої загальної ситуації правоохоронним органам держави, командирам і начальникам всіх рівнів доводиться докладати максимум зусиль для поліпшення стану військової дисципліни серед військовослужбовців. Указані фактори змусили і законодавчий орган держави – Верховну Раду України використати свої можливості для більш ефективного законодавчого врегулювання питань юридичної відповідальності військовослужбовців за вчинені кримінальні правопорушення. Тому протягом 2014–2015 рр. були прийняті чотири закони, якими внесені відповідні зміни до Особливої частини КК. Зокрема, законодавцем у 19 ти статтях розділу XIX Особливої частини Кримінального кодексу України (402–405, 407–411, 413, 418–421, 425–426-1, 428, 435) передбачені кваліфікуючі (вчинене в умовах особливого періоду, крім воєнного стану) й особливо кваліфікуючі обставини (вчинене в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці), за які передбачена підвищена кримінальна відповідальність у вигляді позбавлення волі до 5–15 років або довічне позбавлення волі за вчинення злочину, передбаченого ч. 5 ст. 404 Кримінального кодексу [1, с. 7].

Досліджуючи динаміку самовільного залишення військової частини або місця служби, як кримінологічний аспект слід вказати кількісні характеристики, які приведено за двома критеріями, а саме загальна кількість облікованих військових кримінальних правопорушень

та кількість облікованих кримінальних правопорушень, відповідальність за які передбачена ст. 407 КК України.

Звітний період Усього військових кримінальних правопорушень обліковано у звітному періоді

Обліковано кримінальних правопорушень у звітному періоді за самовільне залишення військової частини або місця служби, ст. 407 КК України

2013 рік – 34123

2014 рік – 40451810

2015 рік – 60833916

2016 рік – 35802342

2017 рік – 60433188

2018 рік – 241166

2019 рік – 119

2020 рік – 40142878

2021 рік – 29802006

2022 рік – 83773005

Таким чином, ми можемо побачити, що загальна кількість військових злочинів коливається в різних показниках, зокрема в період з 2018 по 2019 роки, де спостерігається значне поліпшення криміногенної обстановки та зменшення кількості злочинів. Водночас у 2020 році зафіксовано значне підвищення загальної кількості військових злочинів на рівень 2014 року, при цьому кількість самовільних залишень військової частини або місця служби збільшилась в майже 1000 зареєстрованих випадків порівняно з 2014 роком. У 2021 році спостерігається тенденція зменшення загальної кількості але з 2980 облікованих військових злочинів, більша частина, а саме 2006 припадає на вчинення кримінального правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 407 КК України. У 2022 році на фоні введення правового режиму військового стану, набуття кардинальних змін в діяльності військової служби спостерігається рекордне збільшення зареєстрованих кримінальних правопорушень, при цьому значну частку сягають саме залишення військових частин військовослужбовцями. Слід зауважити, що статистичні дані наведені за 2022 рік являються актуальними станом на вересень місяць звітного періоду. Аналізуванням кількісних показників можливо припустити, що вересневий показник загальної кількості облікованих військових кримінальних правопорушень може збільшитись в 33,5 % (2800 облікованих кримінальних правопорушень), до кінця звітного періоду 2022 року та буде сягати близько 11 200 облікованих злочинів проти встановленого порядку несення служби. При цьому слід зазначити, що до кінця звітного періоду може й збільшитись кількість самовільних залишень військових частин, відповідальність за яке передбачена ст. 407 КК України, а саме збільшення може коливатись в межах

30–40 % від кількості облікованих з січня по вересень злочинів. Виходячи з викладеного, кількість можливо зареєстрованих кримінальних

правопорушень, відповідальність за які передбачена ст. 407 КК України може сягнути від 950 до 1200 за три місяці звітного періоду.

Для порівняння кількісних показників взято наукове дослідження

В.В. Місяці щодо тенденції злочинності в Збройних Силах СРСР, який зауважив, що в період з 1987 по 1991 рр., середня кількість облікованих військових злочинів становила близько 9300 проваджень. Відносно високий рівень злочинності серед військовослужбовців і її зростання були характерні не тільки для СРСР. Аналогічні проблеми існували і в США. З 1960 по 1971 р. число тяжких злочинів у збройних силах США збільшилася майже вдвічі. Особливо високий рівень злочинності американських військовослужбовців відзначався під час в'єтнамської війни. У 1968 р., наприклад, було враховано 155536 самовільних залишень місця служби.

Виходячи з викладеного, динаміка злочинності в Україні значно зменшена порівняно з 1991 р., який розглянуто вищевказаним автором.

Таким чином розглянуто стан та динаміку військових злочинів в Україні, зокрема самовільного залишення військової частини або місця служби, визначено кількісні показники, тенденції та деякі аналітичні, наукові припущення щодо подальшої тенденції змін. Кримінологічне дослідження надало можливість стверджувати, що загальна кількість військових злочинів коливається в різних показниках за різні часи, при цьому в певні періоди зафіксовано рекордне зменшення майже до нуля злочинів, що свідчить про ефективно застосовані заходи запобігання та профілактики злочинів в лавах військових формувань в облікований період. Така тенденція проіснувала всього два роки, після чого у 2020 році знову загострилась та різко піднялась вгору. Водночас дослідження показало, що на разі кількість облікованих військових злочинів становить рекордну кількість по загальній частині при цьому не являє собою рекордної кількості щодо самовільного залишення військової частини або місця служби військовослужбовцями, що надає позитиву в динаміку. Слід зауважити, що до тенденції зростання злочинності мають відношення вплив багатьох факторів, які існують в суспільстві, зокрема запровадження військового стану та безліч інших трансформацій, які могли негативно вплинути на певні процеси у військовій сфері. Також правоохоронний сектор має повний спектр правового інструментарію для ефективного запобігання, протидії та боротьби із військовими злочинами, а також профілактики цього негативного явища. Командуванню слід проаналізувати на методичному рівні позитивні в кількісній характеристиці періоди та повернути до застосування дієві інструменти роботи з особовим складом. Крім цього, вважаємо за необхідне зазначити, що дана наукова проблематика військової злочинності, зокрема самовільного залишення військової частини або місця служби не є цілком дослідженою на відповідному рівні та являє собою підґрунтя для подальших наукових розробок.

Список використаних джерел

1. Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини): наук.-метод. посіб. / М.І. Карпенко; за заг. ред. В. К. Матвійчука. Харків: Право, 2016. 316 с.

Хлівнюк Дар'я Геннадіївна,
курсант навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
завідувач кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор
Левченко Ю. О.

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ПРИЧИНИ ТА ПРОФІЛАКТИКА

Злочинність неповнолітніх – віддзеркалення дорослої злочинності. Причому поширюється вона не лише завдяки прямому кримінальному впливу на дітей, а й загальній поведінці дорослих в суспільстві. Наприклад, психологи відмічають, що все більше підлітків уже в своєму віці прагнуть мати багато грошей, але зовсім не мають бажання їх заробляти. Це, як правило, зумовлено не лише недостатнім вихованням з боку батьків, але і том, що вони постійно чують і бачать по радіо, телебаченню тощо. Саме тому статистика МВС говорить про те, що більшість злочинів, вчинених дітьми, мають саме матеріальний характер.

Протягом 2014 року неповнолітніми в Україні було вчинено 7464 злочинів, з них більше 74 % – злочини проти власності. Звичайно, переважна їх більшість – крадіжки. Але викрадення майна із застосуванням сили та зброї також досить поширене явище (близько 80 %) [1]. Майже кожен третій злочин, вчинений неповнолітніми супроводжується особливим цинізмом та цинізмом. Значна кількість зареєстрованих правопорушень вчиняється в групі [2, с. 14]. А скільки ще подій, в яких беруть участь декілька осіб, але одна дитина вирішує взяти всю провину на себе? Або за неї вирішують...

Найбільш сприятливою територією для вчинення неповнолітніми є місця, де вони навчаються. Так, на території освітніх закладів найчастіше вчиняються крадіжки з роздягалень, бійки, які мають різні наслідки, вимагання грошей старшими у молодших тощо.

Останнім часом особливо часто надходять до міліції повідомлення про замінування шкіл, вузів. Здебільшого такі дзвінки також надходять від неповнолітніх. Маючи хуліганські мотиви, вони часто навіть не здогадуються, що такі витівки передбачають кримінальну відповідальність.

Набувають поширення і завідомо неправдиві повідомлення про замінування навчальних закладів. Протягом 2014 року таких повідомлень